

ZREKONŠTRUOVANÉ PRIESTORY BRATISLAVSKÉHO HRADU BUDÚ HOSTIŤ PODUJATIA SLOVENSKEHO PREDSEDNÍCTVA

Národnú radu SR čakajú najbližšie mesiace podujatia európskeho formátu na tej najvyššej protokolárnej úrovni. V rámci slovenského predsedníctva v Rade EÚ sa prvé podujatie uskutoční v priestoroch slovenského parlamentu, zostávajúcich šesť najvýznamnejších podujatí parlamentnej dimenzie sa budú konať už v novom objekte, a to priamo v areáli Bratislavského hradu, v novovybudovanej Zimnej jazdiarni, či v priestoroch paláca Bratislavského hradu. Snahou Kancelárie NR SR je, aby čo najviac priestorov bolo finálne upravených ešte pred predsedníctvom Slovenska v Rade EÚ a aby Bratislavský hrad a jeho areál dôstojne reprezentoval Slovenskú republiku počas tohto významného podujatia.

Rekonštrukcia Hradného paláca a areálu

Cieľom rekonštrukcie bolo uviesť Hradný palác a celý areál do podoby, ktorá bude nadväzovať na poslednú barokovú etapu prirodzeného historického vývoja pred veľkým požiarom (v roku 1811 požiar zničil objekty Záhradného pavilónu a Zimnej jazdiarne). Zároveň má obnova rešpektovať a zachovať historické hodnoty s dôrazom na najvýznamnejšie obdobia – Veľkú Moravu, stredovek a novodobú históriu.

Rovnako dôležitým zámerom bolo dosiahnuť, aby sa táto významná pamiatka stala atraktívnejšou pre návštevníkov hlavného mesta, a to so všestranným a celoročným využitím. Prispieť k tomu má predovšetkým otvorenie doteraz nesprístupnených historických priestorov, rozšírenie a skvalitnenie podmienok expozičnej a výstavnej činnosti Slovenského národného múzea, rekonštrukcia niektorých požiarom zničených častí hradu, zlepšenie infraštruktúry a parkovania.

Obnova Bratislavského hradu je dlhodobý proces. S prestavbou sa začalo už v 50-tych rokoch minulého storočia. Prvou etapou obnovy bola v podstate fyzická záchrana hradu. Poznamenali ju obmedzené finančné možnosti a relatívny nedostatok výskumov, či už archeologických, architektonicko – historických alebo terénnych. Trvala približne 15 rokov.



Po roku 1968 sa posilnil význam Bratislavy ako hlavného mesta Slovenska, vzrástli požiadavky aj na Bratislavský hrad, ktorý sa stal miestom štátnej reprezentácie. V tomto období sa situácia riešila len čiastkovými úpravami. Až realizácia súčasného zámeru obnovy umožnila dosiahnuť stav, ktorý dokáže naplniť historický, štátno-reprezentatívny a kultúrno-spoločenský význam, ktorý si Bratislavský hrad právom uplatňuje aj v 21. storočí.

Reprezentačné priestory paláca

Pôvodný nábytok v reprezentačných priestoroch nebol zachovaný a preto bol použitý postup, ako pri obnove pamiatok, ktorý vždy začína pamiatkovým výskumom. Tak tomu bolo aj v prípade nábytku do piano nobile Paláca. Pri zabezpečovaní tvorby prototypov, Kancelária NR SR vychádzala z vydaného rozhodnutia Krajského pamiatkového úradu k prípravnej dokumentácii „Bratislavský hrad – hradný palác, návrh na riešenie dobového zariadenia a obrazov pre reprezentačné priestory“, kde je uvedené, že v prípade nedostatku historického mobiliáru zo zbierok Slovenského národného múzea po ich zreštaurovaní, je možné podľa špecifikácie vypracovať projektovú dokumentáciu na základe, ktorej bude realizovaná výroba nového mobiliáru.

Kancelária NR SR hľadala cestu akým spôsobom bude možné zapojiť čo najviac uchádzačov do plánovanej verejnej súťaže na historický mobiliár a súčasne zrealizovať kvalitné kópie a repliky dobového nábytku.

Prvým krokom v tejto prípravnej fáze bolo 3D scanovanie originálnych kusov alebo častí zachovaných prvkov mobiliáru z objektu Schönbrunn, z depozitára Bundesmobilienverwaltung (Spolková správa mobiliáru) Viedeň a tiež z paláca Fertód Esterháza v Maďarskej republike.

Následne bola využitá technika 3D modelovania, kedy v spolupráci s kunsthistorikmi vznikli 3D modely/ prototypy dnes už neexistujúcich prvkov nábytku aj s nevyhnutnými ergonomickými úpravami. Celý proces spracovania podliehal kontrole odborníkov z komisie Pamiatkového ústavu.

Na základe tohto technického podkladu následne vzišiel víťaz verejnej súťaže, ktorý pri výrobe historického nábytku tak mohol využiť kombináciu moderného procesu formou CNC automatov s následnou úpravou ručnou rezbárskou prácou s tradičnou povrchovou úpravou pod kontrolou reštaurátorov. V oboch fázach aj v prípravnej a aj priamo vo výrobe došlo ku skĺbeniu modernej technológie, ľudskej odbornosti, umeleckého cítenia a ručnej práce.

Snahou spracovania bolo, aby všetky prvky nábytku tvorili štýlovo jeden celok, harmonizujúci s výzdobou jednotlivých miestností.

Porcelánový salón je najmenší zo štyroch sál, ktorý sa nachádza na konci reprezentačných priestorov. Súčasťou Porcelánového salónu je renesančný arkier. Arkier bol akýsi predchodca dnešných balkónov s výhľadom na krajinu. Nachádza sa tu aj oratórium, teda oddelené miesto, odkiaľ mohli králi pohodlne sledovať bohoslužby. Zachované časti arkiera a oratória sú veľmi zaujímavo vyzdobené unikátnymi štukami a pestrými nástennými maľbami. Porcelánový salón prešiel reštaurovaním, konkrétne išlo o doplnenie rokajovej výzdoby – úpravy stien, ktorá spočíva v demontáži jej častí a výroby, dodávky a montáže doplňujúcich prvkov rokajovej výzdoby stien v miestnosti. Výzdobu tohto salónu sa podarilo doplniť čínskym porcelánom zo súkromnej zbierky, vazy a misky sú maľované podľa klasických vzorov z obdobia druhej polovice 17. storočia alebo skoršieho obdobia, vyrobené v oblasti Jingdenzen.

Rytierska sieň

Rytierska sieň bola vybudovaná v rámci koncepcie reprezentačnej výstavby hradného paláca v neskoro gotickom štýle v rokoch 1431 – 1437 ako sála siahajúca cez dve poschodia paláca. Z pôvodného priestoru siene sa zachovali historické kamenné fragmenty jej zaklenutia na východnej stene siene.

V rámci rekonštrukcie hradného paláca (2008 – 2011) bola na základe výsledkov výskumu a návrhu, reštaurátorsky realizovaná náznaková rekonštrukcia východnej interiérovej steny s architektonickými fragmentami klenbového systému, skladiel podláh a zásypov klenby s doplnením chýbajúceho gotického okna a rekonštruovaním gotickej omietky. Priestor Rytierskej sály je využívaný ako reprezentačný priestor hradného paláca s využitím na významné akademické, kultúrne a spoločenské významné podujatia. Sieň je nazývaná aj Sála Ústavy Slovenskej republiky, pretože 3. septembra 1992 tu bola slávnostne podpísaná Ústava Slovenskej republiky. V roku 2005 sa na Bratislavskom hrade odohrala významná udalosť jeho novodobej histórie. Rokovali tu americký a ruský prezident George Bush a Vladimír Putin. Práve v Rytierskej sieni sa po skončení rozhovorov konala veľká tlačová konferencia.

Zimná jazdiareň

V rámci koncepcie veľkej tereziánskej prestavby pristavili pri severnej fasáde hradného paláca v roku 1767 budovu krytej jazdiarne. Funkčne a architektonicky premenili doposiaľ hospodárske nádvorie na záhradný a oddychový komplex hradu. Predstavovala najväčší krytý priestor na hrade a slúžila pre jazdecké manéže. Dispozične bola prepojená s hradným palácom, chodbou v 2 úrovniach. Podľa historických prameňov práve v tomto objekte vznikol 28. mája 1811 nezodpovednosťou vojakov veľký požiar, ktorý sa rozšíril na palác, a postupne aj na objekty v areáli a v podhradí.

Pri obnove objektu sa vychádzalo z historických dobových plánov a výsledkov archeologického a architektonicko - historického výskumu. Rekonštrukcia stavby v pôvodnej barokovo-klasicistickej slohotvornej podobe tak zapadá do súčasného prevládajúceho barokového výrazu hradu, obnovuje bývalý historický komplex severnej terasy a jej architektonické riešenie je v súlade s celkovou koncepciou obnovy hradu.

V súčasnosti hlavný priestor Zimnej jazdiarne tvorí multifunkčná sála s kapacitou cca 600 miest na organizovanie kultúrnych a spoločenských podujatí s prepojením na rekonštruovanú historickú barokovú záhradu. V sále sa nachádza javiskové pódium so zvýšenou úrovňou, pod ktorým sa nachádzajú nálezy antickej stavby In situ. Samostatná výklopná javisková podlaha je riešená tak, že nebude žiadnymi konštrukčnými prvkami zasahovať do priestoru nálezov.

Stavba Zimnej jazdiarne stojí na originálnych základoch v časti, ktorá nebola priekopou zrušená. Oplotenie Zimnej jazdiarne sa nachádza na mieste, na ktorom bolo v rámci archeológie pôvodne nájdené.

Výskumom v severnej časti Zimnej jazdiarne bola odokrytá deštruovaná časť keltsko-rímskej murovanej stavby obdĺžnikového pôdorysu so zachovanými interiérovými omietkami a interiérovými podlahami spolu s nálezom pokladu 15-tich zlatých a 7-mich strieborných keltských mincí.

Počas tejto rekonštrukcie sa obnovuje aj chodba medzi Zimnou jazdiarňou a palácom, cez ktorú sa v minulosti rozšíril požiar z jazdiarne do paláca v dôsledku čoho palác vyhorel. V tejto chodbe sa našla časť muriva začlenená od požiaru. Chodba bude sprístupnená a prezentovaná s týmto viditeľným zahorením. Chodba v minulosti slúžila pre panstvo na prechod z paláca do balkónovej časti Zimnej jazdiarne.

Záhradný pavilón

Ústredným bodom a osou novobudovanej barokovej záhrady v roku 1767 bol objekt Záhradného pavilónu pri severnej fasáde paláca. Bol využívaný najmä na oddychový priestor, kde sa konali posedenia s občerstvením, komorné koncerty a pod. V zimných mesiacoch Záhradný pavilón slúžil na prechodné uskladnenie vzácnych cudzokrajných rastlín z exteriéru barokovej záhrady. Objekt zanikol po požiari hradu v roku 1811. Historické pramene o interiérovom výraze Záhradného pavilónu uvádzajú, že na jeho strope sa nachádzala nástenná maľba, čím možno vysloviť domnienku o vysokej umeleckej kvalite vnútorného priestoru pavilónu a jeho úzkej nadväznosti na charakter reprezentačného parteru 1. terasy historickej barokovej záhrady.

Obnova objektu rovnako vychádzala z výsledkov archeologického a architektonicko - historického výskumu a štúdia historických plánov. Bola realizovaná ako súčasť stavby rekonštrukcie paláca Bratislavského hradu v rokoch 2008 - 2011. V obnovenom objekte sa vo vybudovanom suteréne nachádza technologické zázemie chladenia reprezentačných, expozičných a výstavných priestorov hradného paláca.

Baroková záhrada

Záhrada na severnej strane paláca sa označuje ako „Grand jardin“ (Veľká záhrada). V duchu barokového slohu bola symetrická a jej os vychádzala zo Sally terreny (Záhradný pavilón), ktorá tvorila najvyššie položený bod. Salla terrena stála na mieste pôvodného pavilónu, bola však väčšia a mala slúžiť aj ako miestnosť na loptové hry (loptovňa). Bočné strany záhrady sa smerom nadol rozbiehajú, čím sa mal dosiahnuť v diaľkovom pohľade dojem rovnobežnosti. Záhrada mala náročnú reprezentatívnu úpravu, bola umiestnená na štyroch terasách, prepojených schodiskami. Najnáročnejšia bol úprava na terase, ktorá nadväzovala na budovu paláca. Ornamenty sa vytvárali zo strihaného krušpánu v kombinácii s nízkym trávnikom a farebným pieskom. Po okrajoch lemovali celý obvod záhrady tvarované aleje stromov, pravdepodobne líc, ktoré vyznačovali aj trasu prechádzkových chodníkov. Druhá terasa s oporným múrom slúžila najmä na vyrovnanie výškového rozdielu a jej úprava bola pomerne jednoduchá. Jadrom záhrady bola tretia terasa, v zmysle osovej dispozície ju tvorili dva priestory obdĺžnikovitého tvaru s rovnakým vnútorným riešením. V závere

tejto časti vidieť na Hildebrandtovom projekte osemhranný parter s fontánou. Štvrtá terasa tvorila logické ukončenie systému terás a je zakončená poloblúkom.

Baroková záhrada bola projektovaná podľa historických dokumentov a dostupných záznamov, pričom jej vizualizácia prešla prísny procesom schvaľovania historikov a architektov. Baroková záhrada bude pozostávať z výsadby drevín v členení podľa architektonicko-historického výskumu, zatrávnené plochy sú v kombinácii s pevnými štrkovými plochami. Každý strom, každý múr, aj socha majú svoj historický význam. Baroková záhrada bude sprístupnená verejnosti už v najbližších dňoch.

V severnom krídle paláca sa nachádza priestranná podzemná chodba z druhej polovice 17. stor., ktorá sa zachovala dodnes. Pôvodne prepájala suterénne priestory v severnom krídle hradného paláca s cisternou na dolnej východnej terase, z ktorej zásobovali palác úžitkovou vodou.

V Bratislave 23. júna 2016